

NOVI IZAZOV

Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030.

Impresum

Izdavač

ODRAZ- Održivi razvoj zajednice

Priredila

Lidija Pavić-Rogošić

Suradnica

Višnja Jelić Mück

Grafičko oblikovanje

Ksenija Vidović Vorberger

Tisak

PRINT STUDIO d.o.o.

Zagreb, veljača 2017.

III. izdanje

Naklada

500 primjeraka

ISBN 978-953-7765-09-5

Tisak ove publikacije financijski je podržala
Udruga gradova u RH.

Publikacija je u elektroničkom izdanju dostupna
na www.odraz.hr i www.udruga-gradova.hr

Sadržaj

Uvod	1
O održivom razvoju	4
Milenijski razvojni ciljevi UN-a do 2015.	5
Promijeniti svijet: Program za održivi razvoj 2030.	6
Globalni ciljevi održivog razvoja	7
Kako će se mjeriti postizanje ciljeva?	25
Kako će biti financirano postizanje ciljeva održivog razvoja?	25
Literatura	26

Uvod

U Hrvatskoj je gotovo sasvim nezapaženo prošla konferencija Ujedinjenih naroda o održivom razvoju održana u New Yorku 25. rujna 2015., na kojoj je usvojen **Program globalnog razvoja za 2030.** (Agenda 2030). Niti mediji niti odgovarajuće državne upravne organizacije nisu na zadovoljavajući način obavijestili hrvatsku javnost o procesu završnog promišljanja i usuglašavanja svjetskih čelnika koji je rezultirao donošenjem novih **17 ciljeva održivog razvoja za razdoblje do 2030. godine.** Ti se ciljevi, nazvani globalnim ciljevima održivog razvoja, nadovezuju na osam milenijskih razvojnih ciljeva koji su obilježili razdoblje do 2015. godine.

Misao vodilja **milenijskih ciljeva** bila je zajednička borba protiv siromaštva te je u tom cilju potaknuto provođenje promjena na različitim područjima. Postignut je određeni napredak, ali potrebno je nastaviti zajedničko zalaganje. Novi razvojni ciljevi proširuju djelokrug na područje promjene klime i održive potrošnje, naglašavaju vrijednost inovativnosti te važnost mira i pravde za sve.

Globalni ciljevi održivog razvoja su univerzalni i moraju biti primjenjivi u svim zemljama i zajednicama, od strane svih ljudi. U njihovoj provedbi treba uzeti u obzir specifične prilike, uvjete i mogućnosti na različitim dijelovima planeta. Treba prepoznati prioritetna područja djelovanja i sagledati vlastite mogućnosti pružanja doprinosa održivom razvoju. Na taj način postajemo dijelom globalnog partnerstva koje je ključno za realizaciju ciljeva.

Od osnutka 2000. do danas ODRAZ – Održivi razvoj zajednice zagovara, potiče na akciju i pruža potporu provedbi promjena usmjerenih prema održivosti. Promovira načela održivog razvoja, educira dionike iz različitih dijelova Hrvatske i iz svih sektora o mogućnostima njihove praktične primjene, potiče na okupljanje i zajedničko djelovanje u promišljanju i provedbi održivog razvoja u svojim zajednicama. Prati i komentira nova usmjerenja na razini javnih politika na globalnoj, europskoj i nacionalnoj razini. Prati i istražuje promjene u društvu. O tome izvještava suradnike, korisnike i širu javnost.

Stoga smo u ODRAZ-u odlučili prirediti ovaj kratki prikaz globalnih ciljeva održivog razvoja kako bismo informirali građane i zainteresirane dionike u Hrvatskoj o dogovorenom programu za razvoj na svjetskoj razini do 2030.

Zgrada UN-a, New York

Tiskanje trećeg izdanja ove knjižice omogućila je **Udruga gradova u Republici Hrvatskoj**, kako bi gradove članove Udruge, ali i druge zainteresirane dionike na lokalnoj razini informirali te ujedno potaknuli na promišljanje o razvoju svojih zajednica na održiv način.

Nadamo se da će ova publikacija biti i poticaj da Hrvatska prilikom određivanja ‘svojih’ ciljeva, podciljeva i indikatora za praćenje njihova ostvarenja provede široki konzultativni proces, poput onoga što su ga Ujedinjeni narodi proveli na globalnoj razini. Svakako bi donositelje odluka na svim razinama vlasti u Hrvatskoj trebalo upoznati s konceptom i načelima održivog razvoja te mogućnostima provedbe tih načela u Hrvatskoj u različitim područjima djelovanja. Treba suzbijati općeprihvaćeno poistovjećivanje održivog razvoja sa zaštitom okoliša što ima za posljedicu svođenje odgovornosti za održivi razvoj samo na jedno područje djelovanja upravnih tijela. Zaštita okoliša samo je jedna od tri sastavnice održivog razvoja. Donositelje odluka bi svakako trebalo upoznati i s novim globalnim ciljevima održivog razvoja, kako bi ih na odgovarajući način uklopili u svoje strategije, programe i planove razvoja, bilo da se radi o ukupnom razvoju ili pojedinim razvojnim sektorima.

Smatramo da bi temu održivog razvoja trebalo raspravljati i pratiti na razini Vlade, kao horizontalno pitanje. Položaj unutar Ministarstva zaštite okoliša i energetike nije prikladan, jer se radi o širem konceptu koji zahvaća sva područja ljudske djelatnosti. Održivi razvoj ima tri dimenzije koje zahtijevaju kontinuirano praćenje i uravnoteživanje: ekonomsku, društvenu i okolišnu. Načela održivog razvoja trebaju biti uključena u krovnu strategiju razvoja Hrvatske i na odgovarajući način razrađena u svim sektorskim politikama.

ODRAZ će nastaviti rad na informiranju relevantnih dionika i šire javnosti o globalnim ciljevima održivog razvoja i Programu UN-a do 2030. Drago nam je da nam se u tome pridružila i Udruga gradova u RH.

EU podržava globalne ciljeve održivog razvoja

Europska unija se obvezala kako će raditi na provedbi Programa Ujedinjenih naroda za održivi razvoj 2030., unutar EU-a (npr. budućim inicijativama EU-a, među ostalim, strategijom kružnog gospodarstva koja je usmjerena na promicanje održivih modela proizvodnje i potrošnje) te u okviru vanjskih politika EU-a podržavanjem provedbe ciljeva u drugim zemljama.

“ *Ovaj Sporazum povijesni je događaj i važan korak prema globalnom djelovanju u području održivog razvoja. Ponosno ističem snažno zalaganje EU-a za postizanje ambicioznog ishoda, od samog početka procesa. Riječ je o globalnom programu kojim su obuhvaćene sve zemlje, bogate i siromašne, u cilju potpune integracije ekonomske, društvene i okolišne dimenzije održivosti. Radi se o ključnom postignuću u pogledu dogovora cijelog svijeta oko zajedničkih ciljeva za održiviju budućnost.*

Odlučni smo provesti Program 2030. koji će predstavljati obris naše unutarnje i vanjske politike kako bi se osiguralo da EU pruži maksimalan doprinos. ”

Frans Timmermans

Prvi potpredsjednik Europske komisije, zadužen za održivi razvoj

“ *Sedamnaest Ciljeva održivog razvoja nisu tek još jedno poglavlje u birokratskoj proceduri Ujedinjenih naroda. ... Ovo je plan, program našeg razvoja idućih 15 godina i razdoblja nakon toga, to je okvir i sredstvo za našu bolju budućnost.*

Preobraziti naš svijet – to nije fraza, to je obveza svih nas. ”

*Kolinda Grabar Kitarović, predsjednica Republike Hrvatske
Samit o održivom razvoju nakon 2015., 70. Opća skupština UN-a*

O održivom razvoju

Koncept održivog razvoja podrazumijeva proces postizanja ravnoteže između gospodarskih, socijalnih i okolišnih zahtjeva, kako bi se osiguralo “zadovoljavanje potreba sadašnje generacije, bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe”.

Od 1987. godine, kada je na ovaj način definiran u Izvještaju Svjetske komisije za okoliš i razvoj pod predsjedanjem Gro Harlem Brundtland pa do današnjeg dana, održivi razvoj je postao jedan od ključnih elemenata u formuliranju i provođenju razvojnih politika u svijetu.

Tri sastavnice
održivog razvoja

Operacionalizacija koncepta i njegova primjena u praksi rezultat su kako teorijskih tako i političkih težnji usmjerenih prema osiguravanju dugoročnog razvoja ljudskog društva u očuvanom okolišu. U tom procesu, ključni događaji i pokretačka snaga bili su svjetski skupovi na vrhu u Riju i Johannesburgu te usvajanje Milenijske deklaracije UN-a u rujnu 2000. Od razine UN (i Komisije UN-a za održivi razvoj) te brojnih multilateralnih i međunarodnih institucija i organizacija, preko vlada pojedinih zemalja i EU-a, do civilnog sektora i lokalne samouprave, na provedbi koncepta održivog razvoja rade milijuni ljudi širom svijeta.

Na sastanku Ujedinjenih naroda krajem rujna 2015. svjetski su se čelnici dogovorili o novom 15-godišnjem globalnom Programu za održivi razvoj kojem je ciljna godina 2030. i koji sadrži 17 ciljeva održivog razvoja.

Milenijski razvojni ciljevi UN-a do 2015.

U rujnu 2000. godine državnici 189 zemalja članica Ujedinjenih naroda usvojili su **Milenijsku deklaraciju**, politički dokument UN-a za 21. stoljeće, koji je utvrdio ciljeve u pojedinim područjima od interesa za sve članice, kao i međunarodnu zajednicu u cjelini te aktivnosti koje trebaju doprinijeti njenom ostvarenju.

Države članice UN-a obvezale su se da će do 2015. godine učiniti maksimum u ispunjavanju osam ključnih razvojnih ciljeva u zadanim rokovima ili se barem značajno približiti njihovom postizanju

Osam ciljeva za 2015.

¹ Iskorijeniti ekstremno siromaštvo i glad

⁵ Poboljšati zdravlje majki

² Postići univerzalno osnovno obrazovanje

⁶ Boriti se protiv HIV/AIDS-a, malarije i drugih bolesti

³ Promovirati ravnopravnost spolova i osnažiti žene

⁷ Osigurati održivost okoliša

⁴ Smanjiti stopu smrtnosti djece

⁸ Razviti globalno partnerstvo za razvoj

Republika Hrvatska bila je preuzela svih osam ciljeva kao svoje nacionalne ciljeve pridodajući im 31 podcilj koji odgovaraju specifičnim razvojnim okolnostima i uvjetima u našoj zemlji. Njihovo ostvarivanje pratio je i o tome izvještavao Projektni ured Programa za razvoj Ujedinjenih naroda (UNDP) u Hrvatskoj.

Prvi Izvještaj o provođenju milenijskih ciljeva u Hrvatskoj dostupan je na adresi: http://www.hr.undp.org/content/dam/croatia/docs/Research%20and%20publications/mdg/UNDP_HR_MDG_PROGRESS_HR_2006.pdf

Praćenje pomaka ostvarenih provedbom milenijskih razvojnih ciljeva pokazuje kako se zalaganjem za postizanja željenih učinaka na prioritetnim područjima zajedničkog djelovanja može pridonijeti ostvarenju napretka širom svijeta te postići dobre rezultate. Punih 15 godina ti su ciljevi pokazivali osnovne smjerove koje trebaju slijediti razvojne politike.

Promijeniti svijet: Program za održivi razvoj 2030.

Napredak u ostvarenju milenijskih razvojnih ciljeva nije se ujednačeno odvijao diljem svijeta i sva očekivanja nisu ostvarena. Geopolitičke promjene koje bilježimo u ovom tisućljeću dovele su do spoznaje kako bi današnjem trenutku više odgovarali univerzalni ciljevi koji traže integrirana rješenja, nego ciljevi usmjereni na rješavanje prioriternih problema u zemljama u razvoju.

Stoga je novim Programom 2030. drukčije definiran koncept suradnja unutar međunarodne zajednice u pogledu globalne obveze stvaranja bolje budućnosti za ljude i planet, temeljem kojeg će svijet ići putem održivog razvoja. Dok su milenijski razvojni ciljevi bili usmjereni na zemlje u razvoju, Program 2030. je globalni sporazum kojim se utvrđuje univerzalni, sveobuhvatni program djelovanja za sve zemlje uključujući nacionalne politike.

Program 2030. usvojen je nakon trogodišnjeg procesa konzultacija, u kojem su bile zastupljene sve društvene skupine na svim razinama. Program se nastavlja na milenijske razvojne ciljeve, ali i na druge dokumente (npr. zaključke Konferencije Ujedinjenih naroda o održivom razvoju Rio + 20 i Konferencija o financiranju razvoja).

Novi je Program mnogo opsežniji, a za uspješnu provedbu treba uključiti sve resurse, domaće i međunarodne, javne i privatne. Sve zemlje moraju dati svoj doprinos, uzimajući u obzir razinu razvoja, nacionalni kontekst i vlastite mogućnosti. Nacionalna odgovornost i odgovornost prema građanima bit će od ključne važnosti za uspjeh Programa.

Globalni ciljevi održivog razvoja

1 SVIJET BEZ SIROMAŠTVA

CILJ 1. SVIJET BEZ SIROMAŠTVA

Okončati siromaštvo svuda i u svim oblicima

Ekstremna stopa siromaštva smanjena je za više od polovice od 1990. Iako je to izvanredan uspjeh, jedna od pet osoba u regijama u razvoju i dalje živi s manje od 1,25 USD dnevno, a tu su i milijuni koji zarađuju tek nešto više od tog dnevnog iznosa. Dodatno, mnogim ljudima prijeti rizik klizanja natrag u siromaštvo.

Siromaštvo je više od nedostatka prihoda i resursa za održivo življenje. Manifestacije siromaštva su glad i pothranjenost, ograničen pristup obrazovanju i drugim osnovnim uslugama, socijalna diskriminacija i isključivanje, kao i izostanak sudjelovanja u donošenju odluka. Gospodarski rast mora biti uključiv, kako bi se osigurala održiva radna mjesta i promicala jednakost.

Do kraja 2030. želi se iskorijeniti ekstremno siromaštvo, dakle svih onih koji žive s manje od 1,25 USD na dan. Također, planira se osigurati jednaka prava na gospodarske resurse svim muškarcima i ženama, u prvom redu siromašnim i ranjivim skupinama, kao i pristup osnovnim uslugama, vlasništvu i upravljanju zemljištem te drugim oblicima vlasništva. Bitno je i povećati otpornost siromašnih i ranjivih skupina te smanjiti njihovu izloženost i ranjivost u odnosu na ekstremne klimatske događaje, kao i druge ekonomske, društvene ili ekološke katastrofe.

Za to je potrebno osigurati značajnu mobilizaciju resursa iz različitih izvora, između ostalog i kroz povećanu razvojnu suradnju te kreirati jasne javne politike na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini temeljene na razvojnim strategijama koje promoviraju borbu protiv siromaštva i rodnu osjetljivost.

CILJ 2. SVIJET BEZ GLADI

Okončati glad, postići sigurnost u opskrbi hranom, unaprijediti kvalitetu prehrane i promovirati održivu poljoprivredu

Vrijeme je za promišljanje o uzgoju, raspodjeli i konzumiranju hrane. Ako se ispravno postupa, poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo mogu svima osigurati zdravu hranu i donositi pristojne prihode te ujedno podržavati ruralni razvoj usmjeren na ljude i zaštitu okoliša.

U današnje vrijeme se tlo, vode, oceani, šume i bio-raznolikost sve brže degradiraju. Klimatske promjene povećavaju pritisak na resurse o kojima ovisimo, sve veći su rizici povezani s katastrofama poput suša i poplava. Mnoge žene i muškarci u ruralnim područjima više ne mogu živjeti na svojoj zemlji, prisiljeni su migrirati u gradove u potrazi za životnim mogućnostima.

Želimo li nahraniti gladne na planetu, potrebna je duboka promjena globalnog sustava proizvodnje hrane i poljoprivrede. Prehrambeni i poljoprivredni sektor nude ključna rješenja za razvoj te su najvažniji za iskorjenjivanje siromaštva do 2030., kao i za osiguranje pristupa dovoljnim količinama sigurne i kvalitetne hrane siromašnima i ranjivim skupinama.

Planira se udvostručiti poljoprivrednu produktivnost i prihode malih proizvođača hrane, posebno žena i obiteljskih poljoprivrednih proizvođača. Za to je potrebno povećati razinu ulaganja, uključujući i međunarodnu suradnju, u seosku infrastrukturu, poljoprivredna istraživanja i savjetodavne usluge, razvoj tehnologije i dr.

3 ZDRAVLJE I BLAGOSTANJE

CILJ 3. ZDRAVLJE I BLAGOSTANJE

Promovirati zdrav život i dobrobit svih ljudi,
svih životnih dobi

Osiguranje zdravog života i promicanje dobrobiti za sve ljude, svih uzrasta bitno je za održivi razvoj. Značajan napredak postignut je u povećanju očekivanog trajanja života i smanjenju smrtnosti djece i majki. Najveći je napredak postignut u boljem pristupu čistoj vodi i higijenskim uvjetima, smanjenju broja oboljelih od malarije, tuberkuloze, dječje paralize te širenja HIV /AIDS-a.

Međutim, potrebno je mnogo više napora za potpuno iskorjenjivanje mnogih bolesti i rješavanje novih zdravstvenih problema. Dodatno, broj smrtnih slučajeva i povreda u prometnim nesrećama na globalnoj se razini do kraja 2020. želi smanjiti za polovicu.

Želi se postići univerzalni obuhvat zdravstvenom zaštitom, uključujući zaštitu od financijskog rizika te osigurati dostupnost kvalitetnih osnovnih usluga zdravstvene zaštite. Također, cilj je bitno smanjiti broj smrtnih slučajeva i oboljenja uzrokovanih zagađenjem zraka, vode i tla.

CILJ 4. KVALITETNO OBRAZOVANJE

Osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje za sve te promovirati mogućnost cjeloživotnog učenja

Kvalitetno obrazovanje je temelj za poboljšanje života ljudi i održivi razvoj. Veliki napredak postignut je u povećanju pristupa obrazovanju na svim razinama i povećanju stope upisa u škole, posebno žena i djevojaka. Razina osnovne pismenosti se vidljivo poboljšala, ali potrebni su jači naponi kako bi se postigao još veći napredak u postizanju univerzalnih ciljeva obrazovanja. Na primjer, u svijetu je postignuta ravnopravnost djevojčica i dječaka u osnovnom obrazovanju, ali taj je cilj postignut na svim razinama obrazovanja samo u nekim zemljama.

Besplatno i kvalitetno osnovno i srednje obrazovanje za sve djevojčice i dječake želi se osigurati do kraja 2030. Također, želi se osigurati dostupnost jeftinog i kvalitetnog tehničkog, stručnog i tercijarnog kao i fakultetskog obrazovanja za sve žene i muškarce. Treba znatno povećati broj mladih i odraslih koji imaju relevantne vještine, između ostalog i tehničke i stručne, za bolju zapošljivost, dobre poslove i poduzetništvo.

Važan podcilj je osigurati rodnu jednakost u obrazovanju te jednak pristup svim razinama obrazovanja i stručnoj obuci za ranjive grupe, uključujući osobe s invaliditetom i djecu u ranjivom položaju.

Do kraja 2030. se želi osigurati da svi učenici steknu znanja i vještine potrebne za unaprjeđenje održivog razvoja, putem edukacije za održivi razvoj i održive stilove života, ljudska prava, rodnu ravnopravnost, kao i za promoviranje kulture mira i nenasilja, pripadnosti globalnoj zajednici, poštivanja kulturne raznolikosti i doprinosa kulture održivom razvoju.

Kako bi se postigao ovaj cilj s podciljevima, treba izgraditi i poboljšati obrazovne objekte prilagođene djeci i osobama s invaliditetom te omogućiti veći broj stipendija u zemljama u razvoju, posebno najnerazvijenijim zemljama.

CILJ 5. RODNA RAVNOPRAVNOST

**Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti
sve žene i djevojčice**

Ravnopravnost spolova nije samo temeljno ljudsko pravo, već i nužan temelj za miran, prosperitetan i održiv svijet.

Osiguranje jednakog pristupa obrazovanju, zdravstvenoj skrbi i dostojanstvenom radu ženama i djevojkama te njihove zastupljenosti u političkim i gospodarskim procesima donošenja odluka, bit će poticaj održivoj ekonomiji te će donijeti korist društvu i čovječanstvu u cjelini.

Stoga treba posvuda ukloniti sve oblike diskriminacije žena i djevojaka, eliminirati sve oblike nasilja i eksploatacije u javnoj i privatnoj sferi.

CILJ 6. ČISTA VODA I SANITARNI UVJETI

Osigurati sanitarne uvjete i pristup pitkoj vodi za sve

Čista voda, dostupna svima, bitno je obilježje svijeta u kojem želimo živjeti. Na planetu ima dovoljno pitke vode, no, zbog gospodarskih problema i loše infrastrukture, svake godine milijuni ljudi, od kojih je većina djece, umire od bolesti povezanih s vodoopskrbom te neadekvatnim sanitarnim i higijenskim uvjetima.

Nedostatak vode, loša kvaliteta vode i neodgovarajuća kanalizacija negativno utječu na sigurnost hrane, mogućnost životnih izbora i obrazovnih mogućnosti siromašnih obitelji diljem svijeta. Procjenjuje se da će do 2050. barem jedna od četiri osobe živjeti u zemlji s problemom nestašice pitke vode.

Jedan od podciljeva stoga je postići do kraja 2030. univerzalan i jednak pristup sigurnoj i jeftinoj pitkoj vodi za sve, kao i odgovarajući i jednak pristup svih sanitarnim i higijenskim uvjetima. Također, treba poboljšati učinkovitost korištenja i snabdijevanja vodom te primijeniti integrirano upravljanje vodnim resursima na svim razinama.

Nadalje, do kraja 2020. treba zaštititi i obnoviti ekosustave povezane s vodom, uključujući planine, šume, plavna zemljišta, rijeke, izvore i jezera. Kako bi se to postiglo, potrebno je proširiti međunarodnu suradnju sa zemljama u razvoju i dati im podršku u jačanju kapaciteta te podržati i ojačati sudjelovanje lokalnih zajednica u unaprjeđivanju načina upravljanja vodom i sanitarnim uvjetima.

7 PRISTUPAČNA ENERGIJA IZ ČISTIH IZVORA

CILJ 7. PRISTUPAČNA ENERGIJA IZ ČISTIH IZVORA

Osigurati pristup pristupačnoj, pouzdanoj,
održivoj i modernoj energiji za sve

Energija je u središtu gotovo svakog velikog izazova i prilike s kojima se svijet danas suočava. Pristup energiji bitan je za sva područja djelovanja, bilo da se radi o radnim mjestima, sigurnosti, klimatskim promjenama, proizvodnji hrane ili povećanju prihoda. Održiva energija je prilika - ona mijenja živote, gospodarstva i planet.

Glavni tajnik UN-a Ban Ki-moon predvodi Inicijativu 'Održiva energija za sve', kako bi se osigurao univerzalni pristup suvremenim energetskeim uslugama te poboljšala učinkovitost i povećalo korištenje obnovljivih izvora.

I u ovom je području potrebno unaprijediti međunarodnu suradnju kako bi se olakšao pristup istraživanju i tehnologiji za čiste energije, uključujući obnovljivu energiju i energetske učinkovitost.

CILJ 8. DOSTOJANSTVEN RAD I EKONOMSKI RAST

**Promovirati inkluzivni i održivi ekonomski rast,
zaposlenost i dostojanstven rad za sve**

Gotovo polovica svjetskog stanovništva živi s oko dva američka dolara dnevno. Imati posao u mnogim djelovima svijeta ne jamči mogućnost bijega iz siromaštva. Taj spor i neujednačen napredak zahtijeva ponovno promišljanje i moderniziranje ekonomskih i socijalnih politika usmjerenih na iskorjenjivanje siromaštva.

Kontinuirani nedostatak mogućnosti za dostojanstven rad, nedovoljna ulaganja i mala potrošnja vode dovode do erozije osnovnog društvenog ugovora u demokratskim društvima prema kojem bi svi trebali imati koristi od napretka. Stvaranje kvalitetnih radnih mjesta ostat će veliki izazov gotovo svim gospodarstvima i nakon 2015.

Održivi gospodarski rast zahtijeva stvaranje društvenih uvjeta koji ljudima omogućuju kvalitetne poslove koji će poticati gospodarstvo bez štete po okoliš. Mogućnost zapošljavanja i pristojni radni uvjeti također su potrebni svem radno sposobnom stanovništvu.

Jedan od podciljeva je postići višu razinu ekonomske produktivnosti putem diversifikacije, tehnoloških unaprjeđenja i inovacija, između ostalog i fokusirajući se na radno intenzivne i visoko profitabilne sektore. Treba promovirati razvojno orijentirane politike koje podržavaju proizvodne aktivnosti, stvaranje pristojnih poslova, poduzetništvo, kreativnost i inovativnost, te poticati osnivanje i rast malih i srednjih poduzeća, između ostalog i kroz pristup financijskim uslugama.

Do kraja 2020. planira se bitno smanjiti udio mladih koji nisu zaposleni niti su u procesu obrazovanja odnosno obuke, između ostalog, provedbom “Globalnog pakta o zapošljavanju” Međunarodne organizacije rada.

CILJ 9. INDUSTRIJA, INOVACIJE I INFRASTRUKTURA

**Izgraditi izdržljivu infrastrukturu, promovirati
održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost**

Ulaganja u infrastrukturu – promet, navodnjavanje, energiju i informacijske i komunikacijske tehnologije ključni su za postizanje održivog razvoja i osnaživanje zajednica u mnogim zemljama. Odavno je prepoznato da rast produktivnosti i prihoda te poboljšanje rezultata u zdravstvu i obrazovanju zahtijevaju ulaganja u infrastrukturu. Jedan od podciljeva je razviti kvalitetnu, pouzdanu, održivu i prilagodljivu infrastrukturu, kako bi se podržali ekonomski razvoj i blagostanje s fokusom na prihvatljivom trošku i jednakom pristupu za sve.

Uključiv i održiv industrijski razvoj je primarni izvor stjecanja dohotka, omogućuje brzo i održivo povećanje životnog standarda za sve ljude, a pruža tehnološka rješenja za okolišno prihvatljivu industrijalizaciju. Tehnološki napredak je temelj za postizanje ciljeva zaštite okoliša, kakav je energetska učinkovitost. Bez tehnologije i inovacija neće se dogoditi industrijalizacija, a bez industrijalizacije neće se moći dogoditi razvoj.

Treba podržati razvoj domaće tehnologije, istraživanje i inovacije u zemljama u razvoju te povećati pristup informacijskim i komunikacijskim tehnologijama do 2020., uključujući univerzalni i jeftin pristup Internetu u najnerazvijenijim zemljama.

CILJ 10. SMANJENJE NEJEDNAKOSTI

Smanjiti nejednakost između i unutar država

Međunarodna zajednica je napravila značajne korake prema izlasku ljudi iz siromaštva. Međutim, nejednakosti i dalje postoje, kao i velike razlike u pristupu zdravstvenim i obrazovnim uslugama. Osim toga, dok se dohodovna nejednakost između zemalja možda smanjila, nejednakost unutar zemalja je porasla. Sve je zastupljenije mišljenje kako gospodarski rast nije dostatan za smanjenje siromaštva, ako nije uključiv i ako ne uzima u obzir sve tri dimenzije održivog razvoja - ekonomsku, socijalnu i okolišnu. Kako bi se smanjile nejednakosti, javne politike bi trebale voditi računa o potrebama ugrožene i marginalizirane populacije.

Neki od podciljeva do kraja 2030. su: osnažiti i promovirati socijalnu, ekonomsku i političku uključenost svih, bez obzira na starost, spol, invalidnost, rasu, etničku pripadnost, porijeklo, religiju, ekonomski ili neki drugi status te osigurati jednake mogućnosti i smanjiti nejednakosti.

Važan element su i javne politike i zakonodavstvo u području plaća i socijalne zaštite koje vode računa o ravnopravnosti kao i nadzor globalnih financijskih tržišta i institucija uz praćenje provedbe propisa.

Nadalje, dobro vođene migracijske politike trebale bi olakšati uređenu, sigurnu, regularnu i odgovornu migraciju i mobilnost ljudi.

Važnu ulogu u postizanju ovog cilja ima zvanična razvojna pomoć i financijski tokovi te direktne strane investicije u državama u kojima postoji najveća potreba, a posebno u najnerazvijenijim zemljama, u skladu s njihovim nacionalnim planovima i programima.

CILJ 11. ODRŽIVI GRADOVI I ZAJEDNICE

Učiniti gradove i naselja inkluzivnim, sigurnim, izdržljivim i održivim

Gradovi su rasadište ideja, središta trgovine, kulture, znanosti, proizvodnje, društvenog razvoja i još mnogo toga. Međutim, postoje mnogi izazovi održivosti i razvoju gradova kako bi i dalje omogućili stvaranje novih radnih mjesta i prosperitet, ne opterećujući zemljište i resurse. Zajednički urbani izazovi uključuju zagušenje prometom, nedostatak sredstava za pružanje osnovnih usluga, nedostatak adekvatnog stanovanja i probleme s infrastrukturu. Oni se mogu prevladati poboljšanjem korištenja resursa i smanjenjem zagađenja i siromaštva. Do kraja 2030. želi se svima osigurati pristup adekvatnom, sigurnom i jeftinom stanovanju i osnovnim uslugama te pristupačnom i poboljšanom javnom prijevozu, vodeći računa o potrebama ranjivih skupina, žena, djece, osoba s invaliditetom i starijih.

U svim zemljama treba unaprijediti kapacitete za participativno, integrirano i održivo planiranje i upravljanje naseljima, vodeći računa o učinkovitosti, ublažavanju klimatskih promjena te otpornosti na elementarne nepogode.

Prepoznata je potreba zaštite kulturne i prirodne baštine; omogućavanje pristupa zelenim i javnim površinama i dr. Treba smanjiti negativan utjecaj gradova na okoliš, s posebnom pažnjom na kvalitetu zraka i gospodarenje otpadom.

Nadalje, treba podržati pozitivne ekonomske, socijalne i okolišne veze između urbanih, peri-urbanih i ruralnih područja.

CILJ 12. ODGOVORNA POTROŠNJA I PROIZVODNJA

Osigurati modele održive potrošnje i proizvodnje

Održiva potrošnja i proizvodnja odnose se na promicanje djelotvornosti u korištenju resursa i energetske učinkovitosti, održivu infrastrukturu i pružanje pristupa osnovnim uslugama, zelena i dostojanstvena radna mjesta i bolju kvalitetu života za sve. Održiva potrošnja i proizvodnja pomažu u postizanju ukupnih razvojnih planova, smanjenju budućih gospodarskih, okolišnih i društvenih troškova, jačanju konkurentnosti gospodarstva i smanjenju siromaštva. Održiva potrošnja i proizvodnja imaju za cilj “s manje raditi više i bolje”, povećanje blagostanja iz ekonomskih aktivnosti smanjenjem upotrebe resursa, degradacije i onečišćenja uz povećanje kvalitete života. To uključuje različite dionike, među ostalima predstavnike poslovne zajednice, potrošače, donositelje odluka, istraživače, znanstvenike, medije i agencije za razvojnu suradnju. Održiva potrošnja i proizvodnja također zahtijevaju sustavni pristup i suradnju između aktera koji djeluju u lancu opskrbe, od proizvođača do krajnjeg potrošača. To uključuje angažiranje potrošača kroz podizanje svijesti i obrazovanje o održivoj potrošnji i načinu života. Potrošačima treba pružiti odgovarajuće informacije putem standarda i oznaka.

Podciljevi definiraju, između ostalog, namjeru postizanja održivog upravljanja i učinkovitog korištenja prirodnih resursa od kraja 2030.; bacanje hrane po glavi stanovnika smanjiti barem za polovicu na razini maloprodaje i potrošača te smanjiti gubitke u hrani u proizvodnji i lancima opskrbe.

Neki od podciljeva se odnose na održivo gospodarenje otpadom, uključujući ispravno upravljanje kemikalijama i svim oblicima otpada tijekom čitavog njihovog životnog ciklusa, značajno smanjiti ispuštanja u zrak, vodu i tlo, kako bi se što više umanjili negativni utjecaji na zdravlje ljudi i okoliš te bitno smanjiti stvaranje otpada povećanim udjelom prerade i ponovne upotrebe.

CILJ 13. ZAŠTITA KLIME

Poduzeti hitne akcije u suzbijanju klimatskih promjena i njihovih posljedica

Klimatske promjene utječu na sve zemlje, na svim kontinentima. Negativno utječu na nacionalne ekonomije i na živote ljudi stvarajući već danas dodatne troškove ljudima, zajednicama i državama koji će u budućnosti biti još veći.

Ljudi već osjećaju značajne posljedice klimatskih promjena koje uključuju promjene vremenskih obrazaca, podizanja razine mora i više ekstremnih vremenskih pojava. Emisije stakleničkih plinova uslijed ljudskih aktivnosti dovode do klimatskih promjena koje se i dalje povećavaju. Danas su na višim razinama nego ikad u povijesti. Bez akcije, predviđa se rast prosječne temperature na planetu tijekom 21. stoljeća, koji bi vjerojatno nadmašio 3 stupnja Celzija. Najsiromašniji i najranjiviji ljudi su, nažalost, najviše pogođeni. Danas su dostupna povoljna rješenja koja omogućuju zemljama prijelaz na čišća i otpornija gospodarstva. Sve se više ljudi okreće obnovljivim izvorima energije i drugim mjerama koje smanjuju emisije i doprinose naporima prilagodbe.

Klimatske promjene su globalni izazov koji ne poznaje nacionalne granice. Emisije na jednom mjestu utječu na ljude u širem okruženju. To je pitanje koje zahtijeva rješenja i koordinaciju na međunarodnoj razini te međunarodnu suradnju za pomoć zemljama u razvoju i njihovom zaokretu prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika. Za rješavanje klimatskih promjena, zemlje su usvojile globalni sporazum u Parizu u prosincu 2015. Mjere za smanjivanje klimatskih promjena treba integrirati u nacionalne politike, strategije i planove.

Pored toga, treba unaprijediti obrazovanje, podići razinu svijesti, kao i ljudske i institucionalne kapacitete za ublažavanje i smanjivanje utjecaja klimatskih promjena, od prilagođavanja do ranog upozoravanja.

CILJ 14. OČUVANJE VODENOG SVIJETA

Zaštititi i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse

Svjetski oceani - njihova temperatura, kemijski sastav, struje i život u njima vrlo su bitni za globalne sustave koji čine Zemlju pogodnom za život ljudi. Kišnica, voda za piće, vremenske prilike, klima, obale, dobar dio naše hrane pa čak i kisik u zraku koji udišemo, sve to u konačnici daje i regulira more. Kroz povijest, oceani i mora su bili vitalni i za trgovinu i prijevoz. Stoga je pažljivo upravljanje ovim bitnim globalnim resursom ključno za održivu budućnost.

Do kraja 2025. trebali bismo spriječiti i značajno smanjiti sve vrste zagađivanja morskih resursa, a posebno one aktivnosti koje dolaze s kopna. Do kraja 2020. bi trebalo osigurati održivo upravljanje morskim i obalnim ekosustavima, zaštititi ih od značajnih negativnih utjecaja te poduzimati akcije za njihovu obnovu kako bi oceani ponovo postali zdravi i produktivni.

Plan je i djelotvorno regulirati ulov ribe i okončati prekomjerni ribolov, kao i destruktivne ribarske prakse. Plan je, nadalje, primijeniti planove upravljanja pripremljene na znanstvenoj osnovi kako bi se u najkraćem mogućem roku obnovile zalihe riba.

S druge strane, treba osigurati malim profesionalnim ribarima pristup morskim resursima i tržištima.

CILJ 15. OČUVANJE ŽIVOTA NA ZEMLJI

Održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti i preokrenuti degradaciju zemljišta i spriječiti daljnji gubitak biološke raznolikosti

Šume pokrivaju 30 posto površine Zemlje, a osim što su izvor hrane i skloništa, šume su ključ za borbu protiv klimatskih promjena i očuvanje biološke raznolikosti. Procjenjuje se da se godišnje izgubi 13 milijuna hektara šuma. Krčenje šuma i dezertifikacija - uzrokovane ljudskim aktivnostima i klimatskim promjenama - predstavljaju glavne izazove za održivi razvoj i utječu na živote i egzistenciju milijuna ljudi u borbi protiv siromaštva. Učinjeni su napor za bolje upravljanje šumama i suzbijanje dezertifikacije.

Do kraja 2020. planira se zaustaviti krčenje šuma, obnoviti uništene šume i znatno povećati pošumljavanje na globalnoj razini. Treba se boriti protiv dezertifikacije, obnavljati degradirano tlo te neutralizirati degradaciju zemljišta. Do kraja 2020. treba osigurati očuvanje, obnovu i održivo korištenje kopnenih slatkovodnih ekosustava i njihovog okruženja, posebno šuma, močvarnog zemljišta, planina i isušenog zemljišta, u skladu s obavezama prema međunarodnim sporazumima. Jedan od podciljeva je i poduzeti hitne i značajne aktivnosti na smanjivanju degradacije prirodnih staništa, zaustaviti gubitak biološke raznolikosti te do kraja 2020., zaštititi ugrožene vrste i spriječiti njihovo izumiranje.

Važno je do kraja 2020. integrirati vrijednosti ekosustava i biološke raznolikosti u nacionalno i lokalno planiranje, razvojne procese te strategije smanjenja siromaštva. Za postizanje ovog cilja potrebno je mobilizirati i značajno povećati financijska sredstva iz svih izvora radi očuvanja i održivog korištenja biološke raznolikosti i ekosustava, održivog upravljanja šumama i pošumljavanja, borbe protiv krivolova i trgovine zaštićenim vrstama, uz povećanje kapaciteta lokalnih zajednica.

CILJ 16. MIR, PRAVDA I SNAŽNE INSTITUCIJE

Promovirati miroljubiva, inkluzivna i pravedna društva

Ovaj je cilj posvećen promicanju mirnih i uključivih društava za održivi razvoj, osiguranju pristupa pravdi za sve i izgradnji učinkovitih, odgovornih institucija na svim razinama. Treba promovirati vladavinu prava na nacionalnoj i međunarodnoj razini i svima osigurati jednak pristup pravdi.

Do kraja 2030. značajno treba smanjiti nezakonite tijekove novca i oružja i boriti se protiv svih oblika organiziranog kriminala. Treba značajno smanjiti korupciju i podmićivanje u svim njihovim pojavnim oblicima te razviti djelotvorne, odgovorne i transparentne institucije na svim razinama.

Treba osigurati odgovorno, uključivo, participativno i reprezentativno donošenje odluka na svim razinama, javni pristup informacijama i zaštitu osnovnih sloboda u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim sporazumima.

Posvuda treba značajno smanjiti sve oblike nasilja i s njima povezane stope smrtnih slučajeva; okončati zloupotrebu i eksploataciju djece, trgovinu djecom i sve oblike nasilja i torture nad djecom.

Za postizanje ovog cilja potrebno je osnažiti relevantne nacionalne institucije, između ostalog i preko međunarodne suradnje, izgraditi kapacitete na svim razinama, posebno u zemljama u razvoju, radi sprječavanja nasilja i borbe protiv terorizma i kriminala.

CILJ 17. PARTNERSTVOM DO CILJEVA

Učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj

Uspješan program održivog razvoja zahtijeva partnerstva između vlada, poslovnog sektora i civilnog društva. Ova uključiva partnerstva saskupljena na načelima i vrijednostima, zajedničkoj viziji i zajedničkim ciljevima koji stavljaju ljude i planet u središte, potrebna su na globalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini.

Potrebna je hitna akcija za mobilizaciju, preusmjerenje i oslobađanje transformativne snage trilijuna dolara privatnih sredstava za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja. Dugoročna ulaganja, uključujući izravna strana ulaganja, potrebna su u kritičnim sektorima, posebice u zemljama u razvoju.

To uključuje održivu energiju, infrastrukturu i transport kao i informacijske i komunikacijske tehnologije. S druge strane, javni sektor mora postaviti jasan smjer. Treba definirati okvire za praćenje, propise i poticajne strukture koje omogućuju investicije koje privlače ulaganja i podržavaju održivi razvoj. Treba ojačati nacionalne mehanizme nadzora, uključujući nadzor koji provode zakonodavna tijela.

Treba unaprijediti suradnju Sjever–Jug, Jug–Jug te regionalnu i međunarodnu suradnju u području znanosti, tehnologije i inovacija. Nadalje, treba promovirati razvoj, prijenos i širenje tehnologija povoljnih za okoliš u zemlje u razvoju.

Pri tome je važno unaprijediti međunarodnu podršku za primjenu djelotvorne i ciljne izgradnje kapaciteta u zemljama u razvoju, kako bi se podržali nacionalni planovi za primjenu održivih razvojnih ciljeva. Treba raditi na koherentnosti institucija i javnih politika, unaprijediti globalnu makroekonomsku stabilnost, između ostalog i kroz koordinaciju politika odnosno koherentnost politika za potrebe održivog razvoja.

Kako će se mjeriti postizanje ciljeva?

Pokazatelji će biti okosnica za praćenje napretka ostvarivanja globalnih ciljeva održivog razvoja na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini. Definiranje mjerljivih indikatora pretvorit će ciljeve održivog razvoja s podciljevima u alat za upravljanje, koji će pomoći zemljama pri razvoju strategija i alociranju potrebnih sredstva kao i za mjerenje napretka prema održivom razvoju, ali će pomoći i u definiranju odgovornosti svih dionika za postizanje tih ciljeva. Fokus u praćenju postizanja ciljeva bit će na nacionalnoj razini.

Komplementarno praćenje će se vršiti na regionalnoj i globalnoj razini. Štoviše, svaka glavna tematska zajednica, kao što su zdravstvo, obrazovanje, poljoprivreda, itd., mobilizirat će, analizirati i komunicirati podatke o napretku prema postizanju svojih ciljeva. Takav tematski nadzor i pregled bit će važna dopuna službenom praćenju i pregledu na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini.

Svaka zemlja treba odabrati određen broj i raspon komplementarnih nacionalnih pokazatelja koji najbolje odgovaraju njenim potrebama i sposobnosti za prikupljanje i analizu podataka.

Kako će biti financirano postizanje ciljeva održivog razvoja?

Međuvladina komisija stručnjaka za financiranje održivog razvoja napravila je grube izračune sredstava potrebnih za stvaranje sigurnosne socijalne mreže za iskorjenjivanje ekstremnog siromaštva. Potrebno je oko 66 milijardi USD godišnje, a godišnja ulaganja u poboljšanje infrastrukture (voda, poljoprivreda, promet, energija) mogu iznositi i do ukupno 7 bilijuna USD na globalnoj razini.

Javne financije i razvojna pomoć bit će najvažniji za provedbu ciljeva održivog razvoja. No, bitna su i sredstva generirana iz poslovnog sektora kroz porezne reforme i prekid nezakonitih financijskih tokova i korupcije.

Glavna konferencija o financiranju ciljeva održivog razvoja, održana u etiopskom glavnom gradu Addis Abebi u srpnju 2015. nije uspjela ublažiti zabrinutost povezanu s mogućnošću namicanja potrebnih sredstava za ispunjenje ambicioznih ciljeva.

Literatura

Sustainable development goals

<http://www.un.org/sustainabledevelopment/>

Indicators and a Monitoring Framework for the Sustainable Development Goals

<http://bit.ly/2gBMlfQ>

<http://bit.ly/2hL8BVI>

Održivi razvoj, MVEP

<http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/>

Što je to održivi razvoj?

<https://www.youtube.com/watch?v=vVuHlbgxOrg>

Brundtlandino izvješće

<http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>

UNCED

<http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html>

Milenijska deklaracija

<http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>

Skup o Zemlji, Johannesburg

<http://www.earthsummit2002.org/>

ECOSOC

<https://www.un.org/ecosoc/en/>

Revidirana strategija održivog razvoja EU

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/06/st10/st10917.en06.pdf>

PLATFORMA ZA ODRŽIVI RAZVOJ GRADOVA

Cilj Platforme je jačanje kapaciteta hrvatskih gradova putem informiranja, tematskih obuka i treninga te pružanje podrške u pripremi, provedbi i evaluaciji projekata koji doprinose održivom razvoju gradova.

KONTAKT

Marko Ercegović, Udruga gradova u RH

Telefon: 01 / 631 3323

E-mail: marko@udruga-gradova.hr

Osnivači Platforme:

Udruga gradova u RH nacionalno je i dobrovoljno udruženje osnovano s ciljem poticanja suradnje JLS-a i promicanja zajedničkih interesa gradova u Hrvatskoj. Sa 121 učlanjenim gradom, Udruga gradova obuhvaća 2,73 milijuna stanovnika (63,7% ukupnog stanovništva) i 19.869 km² teritorija RH (35,1% ukupne površine). > www.udruga-gradova.hr

ODRAZ – Održivi razvoj zajednice je organizacija civilnog društva koja potiče i pruža potporu provedbi promjena usmjerenih prema održivosti. ODRAZ provodi programe neformalnog obrazovanja za održivi razvoj, organizira tematske radionice i skupove, potiče umrežavanje dionika i međusektorsko partnerstvo, priprema priručnike, surađuje s medijima. Od osnutka 2000. godine ODRAZ je proveo 60-ak projekata financiranih iz fondova EU, nacionalnih te drugih izvora. > www.odraz.hr

Tetida d.o.o. je iskusna tvrtka koja se bavi podizanjem učinkovitosti, poslovnim modeliranjem i apliciranjem za bespovratna sredstva EU-a. Specijalizirana je za razvojne projekte s naglaskom na područja ruralnog razvoja, prekogranične suradnje, poduzetništva, turizma i sporta. Svim klijentima Tetida pristupa individualno, a rješenja se pronalaze nakon temeljite analize poslovanja i razvojnih ciljeva svakog pojedinog klijenta. > <http://tetida.eu>

GLOBALNI CILJEVI
za održivi razvoj

